

Inspectiestandpunt 'vastpakken en vasthouden'

Achtergrond

Binnen de jeugdzorg worden cliënten van tijd tot tijd dermate agressief dat als gevolg hiervan er schade kan worden toegebracht. Schade aan de agressieve cliënt zelf, aan andere cliënten, aan personeelsleden of aan de woon- of leefomgeving. Het is in ieders belang dergelijke agressie zo snel mogelijk te stoppen.

Agressie-reductie kan plaatsvinden op een aantal verschillende manieren. Een van die manieren die de laatste tijd in de belangstelling staat, is 'vastpakken en vasthouden'. Met betrekking tot deze maatregel geeft de Inspectie jeugdzorg hieronder een standpunt weer.

Om misverstanden te voorkomen: het gaat de inspectie om ernstige vormen van agressie. Vormen van agressie waarbij 'vastpakken en vasthouden' noodzakelijk zijn. Altijd deskundig uitgevoerd volgens de beginselen van de proportionele aanpak van de agressie.

Normale pedagogische maatregelen (bijvoorbeeld kinderen naar hun kamer brengen of op een stoel laten zitten) waarbij het vastpakken van kinderen en jeugdigen ook een rol kunnen spelen, vallen buiten het standpunt van de inspectie.

Standpunt

De kern van het standpunt van de inspectie is dat 'vastpakken en vasthouden' alleen na toekenning van een wettelijke bevoegdheid mag plaatsvinden. De instelling én de medewerker die de maatregel uitvoert, zijn verantwoordelijk voor een goede methodische toepassing. Een goede toepassing is altijd proportioneel. De aanpak staat altijd in verhouding tot de ernst van de getoonde agressie.

Wet op de jeugdzorg

Bij de toepassing van de maatregel 'vastpakken en vasthouden' wordt fysiek ingegrepen in de vrijheid van jongeren (inbreuk op de lichamelijke integriteit: een grondrecht). Inbreuk maken op een grondrecht is alleen toegestaan als dat expliciet in een wet is geregeld. De Wet op de jeugdzorg biedt voor de reguliere jeugdzorg geen juridische basis voor ingrijpen in dit grondrecht van jeugdigen. Naar het oordeel van de inspectie kan 'vastpakken en vasthouden' onder de huidige Wet op de jeugdzorg dan ook niet in de instellingen worden toegepast.

Voor de accommodaties voor gesloten jeugdzorg geeft art. 29o, lid 1.d, Wet op de jeugdzorg, de bevoegdheid tot 'vastpakken en vasthouden'. Voor de justitiële jeugdinrichtingen geeft artikel 40 van de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen (Bjj) de bevoegdheid tot het toepassen van vrijheidsbeperkende middelen als 'vastpakken en vasthouden'. Deze bepalingen bieden dus een juridische basis voor de toepassing.

In de reguliere jeugdzorg is het toepassen van de maatregel 'vastpakken en vasthouden' niet toegestaan. Gelet op de populaties binnen de reguliere jeugdzorginstellingen, zal incidenteel agressie voorkomen. Daarom dienen de reguliere jeugdzorginstellingen medewerkers te scholen en te trainen in het signaleren van dreigende agressie en het aanleren van agressieregulerende en -reducerende technieken. Een en ander neemt niet weg dat zich binnen de reguliere jeugdzorg situaties kunnen voordoen waarbinnen een jeugdige een gevaar is voor zichzelf of voor een medewerker en onmiddellijk ingrijpen noodzakelijk is. De medewerkers in de reguliere jeugdzorg mogen dan ter bescherming van deze kinderen of zichzelf proportioneel fysiek ingrijpen. Uitgangspunt is dat dit te allen tijde veilig moet gebeuren, zowel voor de kinderen als voor de medewerkers.

Verantwoordelijkheid instellingen

Instellingen voor gesloten jeugdzorg zijn zelf verantwoordelijk voor het leveren van verantwoorde zorg, conform de kwaliteitsregels in de Wet op de jeugdzorg, art. 24 t/m 29. Dit geldt ook voor het toepassen

van vrijheidsbeperkende maatregelen als 'vastpakken en vasthouden', die onderdeel zijn van het hulpverleningsplan. Ten aanzien van de JJI's gelden vergelijkbare kwaliteitsregels (zie de kwaliteitsregels BJJ).

Instellingen moeten de randvoorwaarden voor verantwoorde zorg regelen. Dit betekent:

- er is beleid, en een protocol dat de toepassing regelt;
- er is aangegeven onder welke voorwaarden en omstandigheden dit toegepast mag worden;
- er zijn contra-indicaties voor toepassing (past niet bij alle diagnoses);
- er is samenhang met andere onderdelen van de methodiek;
- er zijn afspraken over toepassen in het hulpverleningsplan, in aansluiting op de diagnostiek;
- de toepassing mag alleen door een daartoe geschoolde medewerker;
- geschoolde medewerkers zijn getraind in het proportioneel toepassen van geweld;
- duidelijk is wie betrokken moeten worden; en welke deskundige disciplines geconsulteerd moeten worden;
- er is voldoende geschoold personeel voor zorgvuldige uitvoering;
- er is sprake van borging (maak plannen, voer ze uit, rapporteer over de resultaten en beoordeel of deze resultaten in overeenstemming zijn met het beleid en de doelstellingen en maak afspraken over verbeteringen), op beleidsniveau en op casusniveau.

De instelling verantwoordt het gevoerde beleid in het kwaliteitsjaarverslag.

Utrecht, augustus 2010